

СТАНОВИЩЕ
За дисертацията на Христо Христозов
„Окръжаващото пространство и планинското население в Родопите през
XVI-XVII век“

Дисертацията на Христо Христозов е посветен на една тема, която досега не е била цялостно проучвана в българската и чуждестранната научна литература, а именно да се анализират социално-икономическите и демографските процеси в района на Родопите през призмата на климатичните промени и измененията в окръжаващото пространство през XVI-XVII в. Приносната стойност на труда личи и в подхода, който докторантът избира, за да постигне своята научна цел – включването в научен оборот на нови османски извори, привличането на дендрохронологични и поленови анализи, както и „балканската“ верификация на утвърдени теоретични схеми в т. нар. Environmental Studies.

Структурата на дисертация е убедителна, логично са обособени и отделните раздели в изследването. В уводната част докторантът запознава читателите с изворовата база (архивна, публикационна и др.), на която се базира трудът, разгледани са някои историографски проблеми, свързани с темата, описаните са също така и целите, които авторът иска да постигне.

Приносът на дисертацията, разбира се, е свързан със самата постановка на проблема и с обстоятелството, че изследването представлява важна стъпка в интердисциплинарното осмисляне на историята на окръжаващото пространство на Балканите в епохата на Ранното ново време. Колегата Христозов обаче не само включва неизползвани досега извори в своя текст, но той се опитва да създаде нов и по-точен понятиен апарат, не се колебае да спори и с теоретиците на „историята на окръжаващото пространство“.

Един от най-важните акценти на дисертацията е свързан с оценката на демографските промени, настъпили в Родопите в периода от XV до средата на XVIII век. В тази връзка Христо Христозов допълва, а в известен смисъл и сериозно модифицира някои утвърдени историографски възгледи за ислямизационните процеси в югоизточните предели на Балканите. Става също така ясно, че теоритичните матрици на Макнийл и Матио могат да бъдат прилагани и към социално-икономическите и екопространствени

процеси в района на Родопите.

Що се отнася до езика и стила на писане на колегата Христозов, те са на много високо равнище – обстоятелство, което е редно да бъде подчертано и подобаващо оценено.

Разбира се, към всяко дисертационно изследване биха могли да се отправят забележки – било от съдържателна, било от интерпретационна гледна точка. Онова, което се забелязва в дисертацията, е един стремеж към теоретично презастраховане, което е насочило колегата Христозов единствено към верифицирането на съществуващи теории и теоретични подходи при еко-пространствените проучвания. Може само да се съжالياва, че докторантът не е проявил достатъчна смелост да предложи своя собствена „еко-пространствена теория“, която да описва спецификата на миналото на Родопите в контекста на османската имперска история през XVI-XVII в. Да се надяваме, че Христо ще направи това при едни следващи свои научни изследвания.

Накрая бих искал да обобщя, че по-горните коментари, които са по-скоро една препоръка за бъдещето, не променят ни най-малко отличното ми впечатление от представената дисертация. Изследването съдържа безспорни научни приноси и представлява една много сериозна стъпка по пътя към цялостното интердисциплинарно осмисляне на еко-пространствените аспекти в миналото на Балканите през Ранното ново време. В този смисъл съм категорично убеден, че докторантът Христо Христозов напълно заслужава да получи образователната и научната степен „доктор“.

София, 10 април 2017 г.

С уважение:

Иван Първев